

Maturitní okruhy – MATEMATIKA – společná část MZ – základní úroveň

(vychází z Katalogu požadavků MŠMT)

1. Číselné obory

1.1 Přirozená čísla

- provádět aritmetické operace s přirozenými čísly
- rozlišit prvočíslo a číslo složené, rozložit přirozené číslo na prvočinitele
- užít pojem dělitelnosti přirozených čísel a znaky dělitelnosti
- určit největší společný dělitel a nejmenší společný násobek přirozených čísel

1.2 Celá čísla

- provádět aritmetické operace s celými čísly
- užít pojem opačné číslo

1.3 Racionální čísla

- pracovat s různými tvary zápisu racionálního čísla a jejich převody
- provádět operace se zlomky
- provádět operace s desetinnými čísly včetně zaokrouhlování, určit řád čísla
- řešit praktické úlohy na procenta a užívat trojčlenku
- znázornit racionální číslo na číselné ose

1.4 Reálná čísla

- zařadit číslo do příslušného číselného oboru
- provádět aritmetické operace v číselných oborech
- užít pojmy opačné číslo a převrácené číslo
- znázornit reálné číslo nebo jeho aproximaci na číselné ose
- určit absolutní hodnotu reálného čísla a chápat její geometrický význam
- zapisovat a znázorňovat intervaly, určovat jejich průnik a sjednocení
- užít druhé a třetí mocniny a odmocniny
- provádět operace s mocninami s celočíselným exponentem
- ovládat početní výkony s mocninami a odmocninami

2. Algebraické výrazy

2.1 Algebraický výraz

- určit hodnotu výrazu
- určit nulový bod výrazu

2.2 Mnohočleny

- provádět početní operace s mnohočleny
- rozložit mnohočlen na součin užitím vzorců a vytýkáním

2.3 Lomené výrazy

- provádět operace s lomenými výrazy
- určit definiční obor lomeného výrazu

2.4 Výrazy s mocninami a odmocninami

- provádět operace s výrazy obsahujícími mocniny a odmocniny

3. Rovnice a nerovnice

3.1 Lineární rovnice a jejich soustavy

- řešit lineární rovnice o jedné neznámé
- vyjádřit neznámou ze vzorce
- užít lineární rovnice při řešení slovní úlohy
- řešit početně i graficky soustavu dvou lineárních rovnic o dvou neznámých

3.2 Rovnice s neznámou ve jmenovateli

- stanovit definiční obor rovnice
- řešit rovnice s neznámou ve jmenovateli o jedné neznámé
- vyjádřit neznámou ze vzorce
- užít rovnice s neznámou ve jmenovateli při řešení slovní úlohy
- využít k řešení slovní úlohy grafu nepřímé úměrnosti

3.3 Kvadratické rovnice

- řešit neúplné i úplné kvadratické rovnice
- užít vztahy mezi kořeny a koeficienty kvadratické rovnice
- užít kvadratickou rovnici při řešení slovní úlohy

3.4 Lineární nerovnice s jednou neznámou a jejich soustavy

- řešit lineární nerovnice s jednou neznámou a jejich soustavy
- řešit rovnice a nerovnice v součinném a podílovém tvaru

4. Funkce

4.1 Základní poznatky o funkcích

- užít různá zadání funkce a používat s porozuměním pojmy: definiční obor, obor hodnot, hodnota funkce v bodě, graf funkce
- sestrojít graf funkce $y = f(x)$
- určit průsečíky grafu funkce s osami soustavy souřadnic
- modelovat reálné závislosti pomocí elementárních funkcí

4.2 Lineární funkce, nepřímá úměrnost

- užít pojem a vlastnosti přímé úměrnosti, sestrojít její graf
- určit lineární funkci, sestrojít její graf,
- objasnit geometrický význam parametrů a , b v předpisu funkce $y = ax + b$
- určit předpis lineární funkce z daných bodů nebo grafu funkce
- užít pojem a vlastnosti nepřímé úměrnosti, načrtnout její graf
- řešit reálné problémy pomocí lineární funkce a nepřímé úměrnosti

4.3 Kvadratické funkce

- určit kvadratickou funkci, stanovit definiční obor a obor hodnot, sestrojít graf kvadratické funkce
- vysvětlit význam parametrů v předpisu kvadratické funkce, určit intervaly monotonie a bod, v němž nabývá funkce extrému
- řešit reálné problémy pomocí kvadratické funkce

4.4 Exponenciální a logaritmické funkce, jednoduché rovnice

- určit exponenciální a logaritmickou funkci, u každé z nich stanovit definiční obor a obor hodnot, sestrojít jejich grafy
- vysvětlit význam základu a v předpisech obou funkcí, monotonie
- užít logaritmu a jeho vlastností, řešit jednoduché exponenciální a logaritmické rovnice
- použít poznatky o funkcích v jednoduchých praktických úlohách

4.5 Goniometrické funkce

- užívat pojmů úhel, stupňová míra, oblouková míra
- definovat goniometrické funkce v pravoúhlém trojúhelníku u každé z nich určit definiční obor a obor hodnot, sestrojít graf
- užít vlastností goniometrických funkcí, určit intervaly monotonie, případně body, v nichž nabývá funkce extrému

5. Posloupnosti a finanční matematika

5.1 Základní poznatky o posloupnostech

- aplikovat znalosti o funkcích při úvahách o posloupnostech a při řešení úloh o posloupnostech
- určit posloupnost vzorcem pro n -tý člen, graficky, výčtem prvků
- použít poznatky o funkcích v jednoduchých praktických úlohách

5.2 Aritmetická posloupnost

- určit aritmetickou posloupnost a chápat význam diference
- užít základní vzorce pro aritmetickou posloupnost

5.3 Geometrická posloupnost

- určit geometrickou posloupnost a chápat význam kvocientu
- užít základní vzorce pro geometrickou posloupnost

5.4 Využití posloupností pro řešení úloh z praxe, finanční matematika

- využít poznatků o posloupnostech při řešení problémů v reálných situacích
- řešit úlohy finanční matematiky

6. Planimetrie

6.1 Planimetrické pojmy a poznatky

- správně užít pojmy bod, přímka, polopřímka, rovina, polorovina, úsečka, úhly – vedlejší, vrcholové, střídavé, souhlasné, objekty znázornit
- užít s porozuměním polohové a metrické vztahy mezi geometrickými útvary v rovině (rovnoběžnost, kolmost a odchylka přímek, délka úsečky a velikost úhlu, vzdálenosti bodů a přímek)
- rozlišit konvexní a nekonvexní útvary, popsat a správně užívat jejich vlastnosti
- využívat poznatků o množinách všech bodů dané vlastnosti při řešení úloh

6.2 Trojúhelníky

- určit objekty v trojúhelníku, znázornit je a správně užít jejich základních vlastností, pojmy užívat s porozuměním (strany, vnitřní a vnější úhly, osy stran a úhlů, výšky, těžnice, střední příčky, kružnice opsané a vepsané)
- při řešení úloh argumentovat s využitím poznatků vět o shodnosti a podobnosti trojúhelníků
- aplikovat poznatky o trojúhelnících (obvod, obsah, velikost výšky, Pythagorova věta, poznatky o těžnicích a těžišti) v úlohách početní geometrie
- řešit praktické úlohy s užitím trigonometrie pravoúhlého trojúhelníku a obecného trojúhelníku (sinová věta, kosinová věta, obsah trojúhelníku určeného *sus*)

6.3 Mnohoúhelníky

- rozlišit základní druhy čtyřúhelníků, popsat a správně užít jejich vlastnosti (různoběžníky, rovnoběžníky, lichoběžníky), pravidelné mnohoúhelníky
- pojmenovat, znázornit a správně užít základní pojmy ve čtyřúhelníku (strany, vnitřní a vnější úhly, osy stran a úhlů, kružnice opsaná a vepsaná, úhlopříčky, výšky), popsat a užít vlastnosti konvexních mnohoúhelníků a pravidelných mnohoúhelníků
- užít s porozuměním poznatky o čtyřúhelníku (obvod, obsah, vlastnosti úhlopříček a kružnice opsané nebo vepsané) v úlohách početní geometrie
- užít s porozuměním poznatky o pravidelném mnohoúhelníku v úlohách početní geometrie

6.4 Kružnice a kruh

- pojmenovat, znázornit a správně užít základní pojmy týkající se kružnice a kruhu, popsat a užít jejich vlastnosti
- užít s porozuměním polohové vztahy mezi body, přímkami a kružnicemi
- aplikovat metrické poznatky o kružnicích a kruzích (obvod, obsah) v úlohách početní geometrie

6.5 Geometrická zobrazení

- popsat a určit shodná zobrazení (souměrnosti, posunutí, otočení) a užít jejich vlastnosti

7. Stereometrie

7.1 Tělesa

- charakterizovat jednotlivá tělesa, vypočítat jejich objem a povrch (krychle, kvádr, hranol, jehlan, rotační válec, rotační kužel, komolý jehlan a kužel, koule a její části)
- využít poznatků o tělesech v praktických úlohách

8. Analytická geometrie

8.1 Souřadnice bodu a vektoru na přímce

- určit vzdálenost dvou bodů a souřadnice středu úsečky
- užít pojmy vektor a jeho umístění, souřadnice vektoru a velikost vektoru
- provádět operace s vektory (součet vektorů, násobek vektoru reálným číslem)

8.2 Souřadnice bodu a vektoru v rovině

- určit vzdálenost dvou bodů a souřadnice středu úsečky
- užít pojmy vektor a jeho umístění, souřadnice vektoru a velikost vektoru
- provádět operace s vektory (součet vektorů, násobek vektoru reálným číslem, skalární součin vektorů)
- určit velikost úhlu dvou vektorů

8.3 Přímka v rovině

- užít parametrické vyjádření přímky, obecnou rovnici přímky a směrnicový tvar rovnice přímky v rovině
- určit a aplikovat v úlohách polohové a metrické vztahy bodů a přímek

9. Kombinatorika, pravděpodobnost a statistika

9.1 Základní poznatky z kombinatoriky a pravděpodobnosti

- užít základní kombinatorická pravidla
- rozpoznat kombinatorické skupiny (variace, permutace, kombinace bez opakování), určit jejich počty a užít je v reálných situacích
- počítat s faktoriály a kombinačními čísly
- s porozuměním užívat pojmy náhodný pokus, výsledek náhodného pokusu, náhodný jev, opačný jev, nemožný jev a jistý jev
- určit množinu všech možných výsledků náhodného pokusu, počet všech výsledků příznivých náhodnému jevu a vypočítat pravděpodobnost náhodného jevu

9.2 Základní poznatky ze statistiky

- vysvětlit a použít pojmy statistický soubor, rozsah souboru, statistická jednotka, statistický znak kvalitativní a kvantitativní
- vypočítat četnost a relativní četnost hodnoty znaku, sestavit tabulku četností, graficky znázornit rozdělení četností
- určit charakteristiky polohy (aritmetický průměr, medián, modus) a variability (rozptyl a směrodatná odchylka)
- vyhledat a vyhodnotit statistická data v grafech a tabulkách